

บทบรรณาธิการ

วารสารประวัติศาสตร์ฉบับนี้ได้เปลี่ยนกองบรรณาธิการและคณะที่ปรึกษาชุดใหม่ ดิฉันในนามของสาขาวิชาประวัติศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ขอขอบพระคุณยิ่งต่อคณาจารย์จากหลากหลายสถาบันที่กรุณาให้เกียรติและความเอื้อเฟื้อ เป็นคณะที่ปรึกษา และ อาจารย์ ดร.ตามไท ดิลกวิทยรัตน์ ที่ได้ทำหน้าที่บรรณาธิการอย่างดีเยี่ยม ในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา

ในช่วงเวลาที่ย่างเข้าสู่กลางปีนี้ โรคระบาดโคโรนิตขึ้นตามลำดับจนดูเหมือนจะสร้างความหวังได้ว่าวงการวิชาการและมหาวิทยาลัยซึ่งได้รับผลกระทบมากจากสถานการณ์นี้จะคืนสู่ภาวะปกติได้ อย่างไรก็ตาม บทความในฉบับนี้ชี้ว่า นักวิชาการยังคงผลิตงานคุณภาพได้ในท่ามกลางการทำงานและชีวิตที่ย่างยากในเวลา 2 ปีมานี้ บทความวิจัยแรกคือเรื่องประวัติศาสตร์กฎหมายอิสลามที่อาเจาะห์: จากรัฐสุลต่านสู่เขตการปกครองพิเศษ ชี้ว่าเรื่องนี้เกี่ยวข้องกับอำนาจการเมืองและอำนาจในการปกครองตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การแย่งชิงตีความกฎหมายอิสลามเป็นเรื่องมือสร้างความปลอดภัยที่กลุ่มการเมืองตั้งแต่ระดับชาติจนถึงระดับท้องถิ่นต่างแย่งชิงกันจนทำให้กฎหมายอิสลามเป็นเรื่องการเมืองมากกว่าเรื่องศาสนา ในยุคหลังเอกราช รัฐบาลอินโดนีเซียปฏิเสธการใช้กฎหมายอิสลามที่ชาวอาเจาะห์ส่วนหนึ่งต่อสู้เรียกร้อง ประเด็นนี้สำคัญยิ่งขึ้นหลังการสิ้นสุดยุคซูฮาร์โตในปี 1998 เมื่อรัฐบาลให้ใช้กฎหมายอิสลามที่อาเจาะห์ได้เพราะเหตุผลหนึ่งคือการต่อสู้กับฝ่ายที่ต้องการแยกตัวเป็นเอกราช ความโดดเด่นและคุณค่าสำคัญของบทความนี้คือการที่ผู้เขียนมีความรู้ภาษาอินโดนีเซียดีมาก จึงสามารถศึกษาเรื่องนี้ได้โดยใช้เอกสารจำนวนมากในภาษาอินโดนีเซีย

บทความ 3 ชิ้นในฉบับนี้ชี้ให้เห็นถึงอิทธิพลของลัทธิอาณานิคมในภูมิภาคที่ส่งผลกระทบต่อสังคมและชีวิตชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ บทความวิจัยเรื่อง บาเกียว สุนทรียะ เมืองและสำนักอาณานิคมในฟิลิปปินส์ ได้ย้อนกลับไปร้อยปีประวัติศาสตร์บาเกียวซึ่งเป็นเมืองที่เกิดจากการผลักดันของเครือข่ายชนชั้นนายอเมริกันและอิทธิพลอเมริกันยังฝังลึกหลายด้านในเมืองนี้ ในยุคการปกครองของสหรัฐอเมริกา นโยบายการศึกษาถูกใช้เป็นปัจจัยสำคัญต่อกระบวนการทำเป็นอเมริกันและการก่อตัวของสำนักอาณานิคมแบบอเมริกันในฟิลิปปินส์ ในบาเกียว สำนักอาณานิคมถูกกระทำผ่านภูมิทัศน์จนปรากฏชัดในการจัดการวางผังเมืองและสิ่งก่อสร้างที่เปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์บาเกียวอย่างสิ้นเชิงนับตั้งแต่ทศวรรษแรก ๆ ที่สหรัฐฯ เข้ามาปกครอง ผู้เขียนชี้ให้เห็นถึงความพึงพอใจต่อตัวตนของบาเกียวที่เจ้าอาณานิคมสร้างไว้ให้ ซึ่งเป็นประเด็นน่าสนใจยิ่งเพราะการเป็นอิสระจากอิทธิพลตกค้างของระบอบอาณานิคมเป็นข้อถกเถียงใหญ่ในแวดวงปัญญาชนฟิลิปปินส์ตั้งแต่ทศวรรษ 1960

บทความวิจัยเรื่อง “ประวัติศาสตร์โลก” ตามการรับรู้และการเรียนรู้ในประเทศไทย: เรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์อย่างย่อ สืบค้นพัฒนาการของประวัติศาสตร์นิพนธ์ไทยเกี่ยวกับการรับรู้และถ่ายทอดความรู้ประวัติศาสตร์ในแบบแผนในกรอบสาระแบบประวัติศาสตร์โลก การศึกษานี้เริ่มตั้งแต่สังคมนิยมที่เริ่มรับรู้เรื่องโลกและความสัมพันธ์ระหว่างโลกกับมนุษย์ กำเนิดวิชาประวัติศาสตร์และประวัติศาสตร์โลกในสยามซึ่งเป็นผลจากที่ชนชั้นนำไทยได้เรียนรู้ ภูมิปัญญาตะวันตก จนถึงประวัติศาสตร์โลกในสมัยรัฐชาติ ผู้เขียนได้ชี้ให้เห็นถึงปฏิสัมพันธ์ ของปัจจัยและอิทธิพลที่ซับซ้อนและหลากหลายในแต่ละช่วงเวลาส่งผลต่อความเข้าใจและ การจัดการการเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์โลกในสังคมไทย ความสามารถของผู้เขียนใน การสำรวจและวิเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ อย่างกว้างขวางและรอบด้านทำให้บทความนี้มีคุณค่ายิ่ง ในแง่การเรียนรู้ประวัติศาสตร์สังคมไทย

บทความวิจัยท้ายสุดเรื่องของผู้หญิงธรรมดาที่มีความสามารถจนสร้างประวัติศาสตร์ ที่เกินธรรมดา มาก ๆ คือเรื่อง พุ่มพวง ดวงจันทร์ กับการเปลี่ยน (ไม่) ผ่านของเพลงลูกทุ่ง (กลางทศวรรษ 2520 - กลางทศวรรษ 2540) เพลงของพุ่มพวง ดวงจันทร์ กระตุ้นให้เกิด พัฒนาการใหม่แก่วงการเพลงลูกทุ่งในปลายทศวรรษ 2520 เธอกลายเป็นราชินีเพลงลูกทุ่ง ที่ประสบความสำเร็จจนถือได้ว่าเป็นหมุดหมายสำคัญของประวัติศาสตร์เพลงลูกทุ่งไทย นักวิชาการบางคนระบุว่าประสบความสำเร็จที่ไม่เคยเกิดขึ้นอีกเลย ผู้เขียนชี้ให้เห็นว่าเพลงลูกทุ่ง พัฒนาขึ้นจากการปรับใช้วัฒนธรรมหลากหลายทั้งภายในและภายนอก และเปลี่ยนแปลงตลอดมา ตามวัฒนธรรมและรสนิยมผู้ฟัง ความสำเร็จของพุ่มพวงก็เป็นผลจากการนำเพลงสตริงเข้ามา ผสมซึ่งเป็นปรากฏการณ์ใหม่ของวงการ อย่างไรก็ตาม การอนุรักษ์เพลงลูกทุ่งในทศวรรษ 2530 ทำให้แนวเพลงของพุ่มพวงเกิดความผันผวนและทำให้การเปลี่ยนผ่านสู่ยุคสมัยใหม่ของ เพลงลูกทุ่งขาดช่วงเป็นเวลานาน

บทความวิชาการเรื่อง แม่และแม่บ้านสมัยใหม่: ผู้หญิงดี ความเป็นไทย และ วิทยาศาสตร์ในทศวรรษ 2460-2490 เสนอว่าแม่และแม่บ้านเป็นผู้หญิงสมัยใหม่ประเภทหนึ่ง ที่ปรากฏขึ้นในช่วงเวลาที่ความเป็นตะวันตกเข้าสู่สังคมไทยในบริบทอาณานิคมตั้งแต่ครั้งหลัง ศตวรรษ 25 จนถึงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ความกังวลต่ออิทธิพล ตะวันตกผลักดันให้ชนชั้นนำไทยสร้างความหมายและแนวทางของแม่และแม่บ้าน พร้อมทั้ง แยกแยะหญิง “ดี” กับ “ไม่ดี” ให้สอดคล้องกับ “ความเป็นไทย” ที่ยึดโยงกับศาสนาพุทธเป็นหลัก อย่างไรก็ตาม ยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงตลอดมาส่งผลให้ผู้หญิงไทยต้องปรับตัวตามไปด้วย บทความนี้ได้วิเคราะห์ปัจจัยและลักษณะการประยุกต์ตนเองของผู้หญิงไทยในแต่ละช่วงเวลา ได้อย่างชัดเจน

กองบรรณาธิการขอแสดงความชื่นชมและขอบคุณยิ่งต่อผู้เขียนบทความและผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้สร้างทั้งองค์ความรู้และข้อถกเถียงใหม่ที่แน่นอนว่าจะช่วยสร้างสรรค์ความก้าวหน้าแก่การศึกษาประวัติศาสตร์ต่อไป

วารสารฉบับนี้ปรากฏโฉมหน้าได้ด้วยความสามารถและอุทิศสหายยิ่งของคุณรัฐนันท์ วิจิตรกฤตพงศ์ ที่ดูแลจัดการและผลิตต้นฉบับ และคุณปวิช นววิรุพห์ ที่ตรวจตรารูปแบบบทความ ความผิดพลาดใด ๆ ที่อาจมีเป็นความบกพร่องของบรรณาธิการแต่ผู้เดียว

จุฬารักษ์ เอื้อรักสกุล